

THỬ KÝ ÂM, NHẬN DIỆN HÁT XẨM BẰNG “ÂM PHỔ”

Nguyễn Thị Mỹ Liêm¹, Phan Gia Anh - Thư² and Ngô Thanh Nhân³

Đa số thể loại âm nhạc truyền-thống Việt-Nam có đặc điểm truyền khẩu cũng như tính ứng tấu, ứng tác, tinh tế trong thể hiện... đã khiến việc nhận diện, xác định những yếu tố biểu hiện, đặc trưng của thể loại gặp nhiều khó khăn. Cho đến nay, việc xác định phong cách, đặc trưng âm nhạc cổ truyền Việt Nam nói chung và Hát Xẩm nói riêng vẫn được các nhà nghiên cứu phân tích trên bản ký âm ngữ tuyến âm nhạc phương Tây. Tuy thuận tiện nhưng do âm thanh âm nhạc cổ truyền Việt Nam không phải là âm thanh bình quân, cùng với những chi tiết tinh tế trong diễn tấu... đã khiến các bản ký âm trên ngữ tuyến chưa thể-hiện được gần nhất thực tế âm thanh cũng như những chi tiết tinh tế của âm nhạc cổ truyền Việt-Nam.

Sử dụng Hát Xẩm làm trường hợp nghiên cứu, bài viết giới-thiệu “âm phổ” làm phương tiện ký âm mới, nhận diện âm nhạc bằng kỹ thuật xử lý công nghệ thông tin tự động và khoa học hơn trong nghiên cứu, phân tích âm nhạc truyền khẩu; giúp ích, hỗ trợ trong nghiên cứu, phân tích âm nhạc cổ truyền Việt Nam. Âm phổ là một phương trận 3 chiều, ghi lại 3 cách đo âm thanh trên các loại máy ghi âm thông dụng thành: cao độ đo bằng *Hertz* [Hz], cường độ bằng *Decibels* [dB], và trường độ bằng *miliseconds* [ms]. Đồng thời, từ sử dụng “âm-phổ”, bài viết đưa ra thuật ngữ “*chữ nhạc*”, đã được sử dụng nhiều trong việc ghi chép *lòng bản nhạc Tài-tử Nam Bộ*, như một khái niệm chung cho một “đơn-vị hình-ảnh” của âm thanh âm nhạc được “ký-âm” bằng âm phổ.

Từ khóa: âm phổ, chữ nhạc, Hát Xẩm, ký âm, nhận diện

¹ Tiến sĩ Văn học Dân gian, Giáo sư, Khoa Nghệ thuật, Đại học Sài Gòn, Tp. Hồ Chí Minh City, Việt Nam.

² Chương trình Tiến sĩ về Giáo dục Âm nhạc, Trường Sư phạm, Đại học Columbia, Nghiên cứu viên Âm nhạc Dân tộc, *Trung tâm Triết học, Văn hoá và Xã hội Việt Nam*, Đại học Temple, Hoa Kỳ..

³ Tiến sĩ Ngôn ngữ học, nghiên cứu *Dự án Chuỗi Ngôn ngữ*, Xử lý Ngôn ngữ Tự nhiên ngành Y, Viện Toán Courant, Khoa Công nghệ Thông tin, Đại học New York, và Nghiên cứu Nôm học và Dân nhạc học, *Trung tâm Triết học, Văn hoá và Xã hội Việt Nam*, Đại học Temple, Hoa Kỳ.